

וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו ובסיוע פלאו

גליון מס' 569

פרשת חיי שרה

כ"ז בחשוון התשפ"א

טל': 054-8457834 | לקבלת העיון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יצחק בן שרה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ ר' שמעון ח' בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עצה לבעל חלומות רעים

מדברי מרן זצ"ל בענין חלומות רעים: יש סגולה טובה למי שרואה חלומות לא טובים.

יש כאלה שמועדים לפורענות, יש להם קליינטים שדים, כל לילה באים פוקדים אותם, עושים להם "שלוש עליכם", כל יום עושים לו סרט אחר, פעם מראים לו כאילו הוא נופל, פעם עושים לו לווייה, כל פעם מראים לו דבר אחר. בדורותינו אין אנשים צדיקים כל כך שיבואו אליהם מלאכים, וכי אין למלאכים מה לעשות רק לבוא לבני אדם?

אלא הכל מעשה שדים שאוהבים לצחק בבני אדם, כמו שיש אנשים רעים שאוהבים להבעית בני אדם, כך השדים האלה, ואם אינו שם לב אליהם הם מחפשים קליינט אחר, ומכל מקום טוב לעשות הטבת חלום בפני שלשה מאוהביו, ואפילו בשבת מותר.

כל מי שרוצה להשתחרר מהם יאמר את ברכת המפיל שכתוב בה 'ואל יבהילוני חלומות רעים והרהורים רעים, והאר עיני פן אישן המוות'. הברכה הזו יש בה ענין מיוחד. היה אדם אחד בא אלי בוכה, אמר, מתישים את כוחו, כל לילה חלום, מה לעשות?

אמרתי לו, אתה עושה הטבת חלום? אמר, אני עושה הטבת חלום, לא מועיל, בלילה בא לי חלום אחר.

אמרתי לו, אתה אומר ברכת המפיל? אמר, אני אומר, רק בלי שם ומלכות. אמרתי לו, מהיום תגיד עם שם ומלכות כמו שכתוב בגמ', ואז הלך ולא חזר, נגמר, ב"ה הפסיקו חלומותיו, גם השדים ברחו ממנו.

בחשיבות שינון הלימוד

זה שהיה נהג שלי כשנתיים שלוש בתל אביב, היתה לו קסטה, והיה מקליט את דברי בכל מקום, והיה חוזר עליהם. אחרי שבאתי לפה [ירושלים] נשאר שם, והיו אומרים לו 'בכבוד תאמר דברי תורה' והיה אומר להם.

בערב שבת היה חוזר על הקסטה בפרשת שבוע ואומר להם דברים יפים, היו משתגעים עליו עשו אותו הרב שלהם... אדם שלומד - יגעתי ומצאתי תאמין, אדם יעשה כן יוכל להיות חכם, אחר כך יהיה רב... לכן צריך אדם לחזור ולשנן ועל ידי כן משכיל על דבר ימצא טוב.

כמה מאלה [בעלי בתים!] שהיו חוזרים על המבחנים שעמדתי עליהם לפני שנים רבות, עכשיו ב"ה הם תלמידי חכמים כמעט, שואלים אותם הלכה. עד עכשיו הם זוכרים מה ההלכה ומה הקושיא ומה התירוץ, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם.

לא המדרש עיקר אלא המעשה, ואם אדם אינו זוכר, איך יעשה? לכן צריך לחזור ולשנן וכך יזכור.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

זהירות בכבוד הזולת

אחד הדברים שלומד מרן הגרי"ל דיסקין זצ"ל משיחתו הנאה של אליעזר עבד אברהם, בבחינת "יפה שיחתן של עבדי אבות", הוא מה שהתורה מספרת על אליעזר "ויוצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה ומתנות נתן" וכו'.

והתקשה הגרי"ל דיסקין, מה מקומם של בגדים להאם? האם ראוי ליתן בגדים בין כלי כסף וכלי זהב? ומתוך, שאליעזר התכונן להביא את רבקה ליצחק כשהיא מלובשת בבגדים ללא שעטנז, וכיון שלא היה יכול לסמוך על כשרותם של הבגדים בבית לבן, לכן הביא לה גם בגדים כשרים מבית אברהם.

ברם, כאורח שבה לעסוק בעניני שידוכין, לא נאה ולא יאה הוא להטיח בפני יושבי הבית, ויהיה איזה בית שיהיה, שהבגדים שלכם אינם כשרים, כי אין זה מדרכי הנימוס, לכן "השחיל" את הבגדים בחכמה דרך המתנות וכלי הזהב היקרים.

ויש עוד דברים רבים שאפשר וחובה ללמוד משיחתו הנאה של אליעזר, שהרי אליעזר שינה מדברי אברהם בכמה אופנים וכל זאת כדי לא לבייש את אנשי בית לבן, למרות שהוא משנה מדבריו של אדונו, עוד למדים מדבריו של אברהם איבנו כשבאים לבית זר צריך לדעת כיצד להתנהג וכיצד לדבר, הגם שיהיה זה כרוך בשינוי דבריו של אברהם איבנו. ואפילו כשאדם עוסק בדברים הנעלים ביותר, הנשגבים מכל, אסור לו "לדרוך" על חברו. השני לא צריך לסבול מכך שהינך מצוי במדרגה רמה ונישאה, גם אם ראשך מצוי אי שם ברום הפסגה, צריך לדעת כיצד לדבר עם הזולת, שלא הגיע עדיין לגובה הגבהים בו אתה מצוי.

בענין זה הביא הרב זילברשטיין שליט"א מעשה מופלא ממרן החזו"א זצ"ל שסיפר לו גיסו הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי שליט"א. פעם, סיפר ר' חיים, ניגש פרופסור אל החזו"ן איש ואמר לו שיש מקור בירושלמי שכהן מותר לשאת גרושה לאחר שעברו חמש שנים מאז שהאשה התגרשה...

ונתבונן: כיצד היה מגיב כל אדם למשמע דבר כה אווילי? רבים מאתנו היו מבקשים מהשואל שיואל בטובו לעזוב את הבית, וגם אם ברוב אדיבותו לא היינו טורקים עליו את הדלת, אבל בודאי שהיחס אל יהודי כזה לא היה מן המשובח שבמשוברים.

והאמת, הוסיף הגר"ח, שבירושלמי מסכת יבמות יש קטע מסויים שבו אפשר היה לטעות ולהבין כך, אלא שהפרופסור הלז לא ידע כיצד קוראים ירושלמי, ואת ההוה אמינא פירש כמסקנא וכפסק הלכה, בעוד שגם הוה אמינא כזו אינה קיימת שם כלל. החזו"ן איש לא סילק אותו מהבית, אלא הקדיש מזמנו היקר לספר לו סיפור.

מעשה שהיה, סיפר החזו"א לפרופסור, כאשר מינו את הגאון רבי אלעזר משה הורביץ זצ"ל לרב ומורה הוראה, התקבצו כמה מטובי העיר למסיבה לכבודו של תורה.

דעתו של ר' אלעזר משה היתה טובה עליו, כיון שראה שאין יין על השולחן, קם ואמר: מי שיוודע איך יכול להיות מקרה שלכהן יהיה מותר לשאת גרושה, יקום ויאמר, ואם לא יניח בקבוק יין על השלחן.

כמובן שעד מהרה התמלא כל השלחן בבקבוקי יין, כיון שאף אחד לא ידע פתרון. גם ר' אלעזר משה עצמו הניח יין על השלחן כיון שגם הוא לא ידע מקרה לדין זה...

נו, ואם אותו גאון עולם כמו ר' אלעזר משה אינו יודע היכי תמצא לדין ההוא, האם הינך חושב שיש אפשרות כזו? אמר החזו"א.

זו היא "תרבות דיבור" במיטבה. גאון כמו החזו"א, צדיק יסוד עולם כמו החזו"א, מתמיד כמו החזו"א, שכל דקותיו היו מדודות, מצא זמן להשיב ליהודי כזה ולהקדיש לו תשומת לב. העיקר לא לפגוע בו.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים" (כג, א)
מבאר רבינו זקניה בן מנוח בספרו "חזקוני", שהמילה "ויהיו" בגימטריה שלושים ושבע, משום שרק במספר שנים זה היו שני חיי שרה שנים של חיים, שהרי בת תשעים שנה היתה שרה בלידת יצחק, ושנים אלה אינן "חיים", כי מי שאין לו בנים חשוב כמת. טול תשעים ממאה עשרים ושבע - שנות חיי של שרה - נמצא שלושים ושבע, כמנין "ויהיו".

"ואברהם זקן בא בימים" (כד, א)

יש המפרשים שאברהם אבינו "בא עם כל ימיו", דהיינו שניצל כל יום ויום וכל רגע ורגע לעבודת ה'!
תלמידי ישיבת ראדין סרו פעם לשמוע כיצד רבם, רבי ישראל מאיר הכהן "בעל ה"חפץ חיים" לומד מוסר ושמעו אותו עורך חשבון נפש ומונה את כל אשר עשה באותו היום. בתוך הדברים שמעו איך שגער בעצמו בזה הלשון: ישראל מאיר הכהן! ישראל מאיר הכהן! מה עשית מעשר דקות לפני ארבע עד שעה ארבע! לאחר שהות קצרה נחרדו התלמידים לשמוע את צעקתו: גזלן! מה עשית באותן עשר דקות?!
לביתו באו פעם שני אורחים חשובים גדולי תורה מפורסמים, כדי לשמוע דבר עצה מפיו כנהוג אצל גדולי ליטא ומנהלי הישיבות שלא עשו דבר זולתו. בהכנסם לא מצאוהו בחדרו בהיותו טרוד אז בקביעות עיתים בתורה ובעבודת ה' בעלית הגג המיוחדת בה נהג להתבודד. כמובן שהשניים לא ההינו לבטלו וחיכו שירד מן העליה. אולם ה"חפץ חיים" התמהמה מלרדת. בראותם שהיום עובר והשעה מאוחרת החליטו שני הרבנים לעלות במדרגות בלאט ולהקשיב מאחורי הדלת.

עלו השניים אל עליית הגג, שמו אזנם כאפרכסת ושמעו את קולו הטהור של "הכהן הגדול" בדברו לעצמו דברים של חשבון הנפש, וכך אמר: ישראל מאיר! איך נאבדה מידך חצי שעה?! אחרי שקמת משנתך ואחרי כל ההכנות ואחרי הזמן של התפילה ועת האוכל וסדרי הלימוד, חסרה לך עדיין חצי שעה שלא תדע להשיב על מה בילית אותה!... חסרה לך עדיין חצי שעה!...

"ותאמר אליו גם תבן גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון" (כד, כה)

מצוה יקרה עד מאד היא זו של הכנסת אורחים. פעם אחת הגיע הגאון רבי זלמן סורוצקין לעיירה ראדין והתאכסן בביתו של רבי ישראל מאיר הכהן בעל ה"חפץ חיים". ה"חפץ חיים" טרח ויגע כדי שאורחו יחוש בנעימים, ואף הציע לו מיטה נוחה במו ידיו.
כאשר ראה רבי זלמן כי ה"חפץ חיים" בכבודו ובעצמו טורח לשמשו לא יכל לשאת את הדבר והתחנן בפניו שיניח לו לסייע בידו.
אמור נא לי - אמר ה"חפץ חיים" - מדוע כאשר ראית אותי בבוקר מניח תפילין לא בקשת לסייע בידך?... הכנסת אורחים אף היא מצוה שמוטלת עלי ולא על האורח!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"ואברהם שב למקומו"

"ואברהם שב למקומו" - בשביל מה מספרת התורה את הפרט הזה? כתוב בספרים הקדושים, שאברהם אבינו הרי התפלל על סדום: אולי יש... אולי יש... ובסופו של דבר לא פעל כלום בתפלותיו... יכול היה להישיב, אולי איני הגון וראוי ועוד ענייני צער ועוגמת נפש. מעידה התורה: "ואברהם שב למקומו" - הוא נשאר באותה דרגה, ובעיקר באותו מצב.

סיפר המגיד ר' ראובן קרלינשטיין זצ"ל, וזה לשונו: מעשה ששמעתי מפי בעל המעשה, יהודי תלמיד חכם. הייתה לו ישיבה בשיכון ה' בבני ברק, ופעם אחת כשנכנס להרב שך פנה אליו הרב שך וביקש: "היות ואצלכם בישיבה לומד בחור פלוני, רצוני שיהיה לו 'מלמד פרטי' - אברך שילמד אתו בחברותא, ואני אשלם לאברך ההוא בכל ראש חודש".

ראש הישיבה אכן השיג אברך חשוב שהחל ללמוד עם החבור בקביעות, והסיפור נמשך כמה חודשים. בכל ראש חודש נכנס האברך עצמו להרב שך לקבל את הכסף, אך לא הייתה לו העזה להתעניין ולשאול - יש בחורים רבים בישיבה, מדוע נקשר הוא דווקא לבחור ההוא? במה הוא יחסי? עד שפעם אחת הזדמנה הזדמנות. בראש חודש נכנס לביתו של ראש הישיבה לקחת את הכסף, ומצא מולו בית מלא רבנים ועסקנים בנושא שעומד ובווער על הפרק. אמרו לו: "אין אפשרות להיכנס לחדר". פנה לגבאי ואמר: "לא שאני צריך את ראש הישיבה, ראש הישיבה צריך אותי"... אמר לו הגבאי: "מה אתה מדבר שטויות, כלום אינך רואה שאין אפשרות להיכנס, העולם מתהפך בפנים"...

לא, אז לא. יצא ושב לביתו. אחרי כמה ימים מקבל האברך שיחת טלפון מבית הרב שך, שראש הישיבה ממתין לו ומחפש אותו. הגיע האברך לשם. שאל אותו ראש הישיבה: "מדוע לא באת בראש חודש, הרי יש לך קביעות לבוא?"; אמר לו האברך: "הייתי" - "אבל לא נתתי לך כסף, מדוע לא נכנסת?".

"כי הבית היה כאן כמרקחה, היו הרבה עסקנים, ולא נתנו להיכנס".
"מה? לא נתנו לך להיכנס?!"; כאב לו הלב. הרב שך הרגיש לא טוב עם זה, ואמר לו: "אם כך אפצה אותך. ראשית כל, שב קצת".

האברך הבין מיד שזו שעת הכושר, וכי הרב שך מעוניין לדבר אתו, לכן שאל מיד: "מה ראש הישיבה נטפל דוקא לבחור הזה ולוקח את הדברים לבוא? מי הוא הבחור?"; השיב לו ראש הישיבה: "אני חייב לו הכרת הטוב".
"הכרת הטוב לבחור?"; - "לא לבחור ממש, אלא לסבתא של הבחור שעשתה עמי חסד. ואספר לך: הייתי בחור בישיבה בחוץ לארץ. ישבתי ולמדתי והייתה לי חולצה אחת בלבד לשבת וליום חול. מרוב שימוש נעשה בה חור. מה עושים כשיש חור? מתקנים. אחרי כמה ימים נהיה חור גדול יותר... חיברתי טלאי על גבי טלאי. בזמן קצר נהיה מצב שרק השרוולים נותרו שלמים. אבל היה קשה לכבס את החולצה כאשר יש רק אחת. מה עשיתי? היה לי מקום בגג, שם כיבסתי את החולצה כל יום ישישי בבוקר, ושם על הגג המתנתי עד שהיא תתייבש. כך כל יום ישישי. הייתה איזו אשה שראתה שאני ממתין על הגג עד שהחולצה תתייבש, היא באה והביאה לי שתי חולצות! בשבילי זה היה כזה לוקסוס - שתי חולצות חדשות!" "חלפו עשרות שנים, הלכתי וברירתי ונודע לי כי יש לה נכד בישיבה שלכם, ואם כן זו הזדמנות להכיר טובה... החלטתי לשכור לו מלמד פרטי כהכרת הטוב לסבתא שלו".

אפשר לספר ללא סוף, אבל תמצית הכל היא: "תורת חיים ואהבת חסד".

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

חינוך לחסד (א)

בפרשתנו אנו לומדים על רבקה אמנו שזכתה

להיכנס לביתו של אברהם אבינו בשל היותה בעלת חסד בעמדה במבחן ואמרה שתה וגם לגמולך אשקה. ננסה במאמר זה ללמוד איך מגדלים ילדים בעלי חסד. בבתינו הברוכים, ברוך ד', תהינה תמיד מטלות מעבר לתפקידים המוגדרים והקבועים; יש צורך לרוץ למכולת להשלמות קניות, צריך 'מתנדב' להעביר חבילה לבן שבישיבה, נחוץ מישהו שיעזור לסבתא. אלו מעשים שבכל יום. הצורך הזה מכפיל את עצמו פי כמה וכמה בתקופות עמוסות כערבי חגים, בפרט ערב פסח וערב סוכות, או ערב חתונה וכדומה - ימים שבהם הבית חורג מהמסלול הרגיל. במצבים כאלו, אם אין אווירה של עזרה בבית, נופל הכל על כתפי ההורים, או על אחד הילדים שבאופיו אינו יודע לסרב וכל עזרתו היא מחוסר ברירה. חייבים ליצור בבית אווירה שכדאי וחשוב להושיט יד מעבר לנדרש, ולהיפך, כל